

Įrodymų rinkimas - Italija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([it](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#).

TURINIO LENTELE

- 1 Įrodinėjimo pareiga
 - 1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?
 - 1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?
 - 1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?
- 2 Įrodymų rinkimas
 - 2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?
 - 2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?
 - 2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?
 - 2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?
 - 2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?
 - 2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?
 - 2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?
 - 2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?
 - 2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?
 - 2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?
 - 2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?
 - 2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalys apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?
- 3 Įrodymų vertinimas
 - 3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?
 - 3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

1 Įrodinėjimo pareiga

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Įrodinėjimo našta reglamentuojama pagal Civilinio kodekso 2697 straipsnyje nustatytus principus; šiame straipsnyje nustatyta: „Asmenys, kurie ketina įgyvendinti teisę teisme, pateikia jų reikalavimus pagrindžiančių faktinių aplinkybių įrodymus. Šalis, kuri

ginčija šių faktinių aplinkybių pagrįstumą arba teigia, kad teisė pasikeitė arba yra įgyvendinta, pateikia tokį prieštaravimą pagrindžiančių faktinių aplinkybių įrodymus.“

Todėl pagal šiuos principus reikalaujama, kad pareiškėjas įrodytų jo reikalavimą pagrindžiančias faktines aplinkybes, t. y. faktus, kurie sukelia nurodytas teises pasekmes. Kita vertus, atsakovas privalo pateikti jo atsakomybę paneigiančių faktinių aplinkybių įrodymus arba parodyti, kad teisė yra įgyvendinta arba pasikeitė taip, kad pareiškėjo reikalavimas turėtų būti atmestas.

Jeigu pareiškėjas negali pagrįsti savo reikalavimo, pareiškimas atmetamas, nepaisant to, ar atsakovas pateikia gynybos argumentus ir juos pagrindžiančius įrodymus.

Civilinio kodekso 2698 straipsnyje nurodyta, kad negalioja joks susitarimas, kuriuo ketinama perkelti arba pakeisti įrodinėjimo našta, susijusią su neperleidžiama teise, arba dėl kurio kiekviena šalis, įgyvendindama savo teises, gali patirti pernelyg didelių sunkumų.

Šalis (pareiškėjas arba atsakovas), kuri turi įrodyti arba paneigti faktines aplinkybes, nukenčia byloje dėl nepakankamų įrodymų, nes nepakankami įrodymai reiškia, kad įrodymai apskritai nebuvo pateikti.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Įrodinėjimo naštos taisyklės netaikomos šiais atvejais:

- prezumpcijų atveju, t. y. kai pačiame įstatyme nustatyta tam tikrų faktinių aplinkybių įrodomoji vertė arba teismui leidžiama, remiantis žinoma faktine aplinkybe, daryti išvadą dėl nežinomos faktinės aplinkybės (Civilinio kodekso 2727 straipsnis).

Prezumpcijos skirstomos į:

- įstatyme nustatytas teises prezumpcijas, kurias galima paneigti (it. *iuris tantum*), tai reiškia, kad jas galima atmesti, jei teisme pateikiami priešingi įrodymai, arba kurių negalima paneigti (it. *iuris et de iure*), tai reiškia, kad jų negalima atmesti, siekiant teisme pateikti priešingus įrodymus;
- paprastosios prezumpcijos, kurias teismas privalo įvertinti savo nuožiūra ir priimti tik svarias, tikslias ir nuoseklias prezumpcijas; paprastosiomis prezumpcijomis negalima remtis dėl tų faktinių aplinkybių, kurių pagal įstatymą negalima įrodyti liudytojų parodymais (Civilinio kodekso 2729 straipsnis);
- visuotinai žinomos faktinės aplinkybės (it. *fatti notori*), t. y. faktinės aplinkybės, kurios paprastai yra žinomos sprendimo priėmimo metu ir vietoje, todėl jų tikrumu negalima abejojti (Civilinio proceso kodekso 115 straipsnis);
- neginčijamos arba pripažintos faktinės aplinkybės, t. y. abiejų šalių nurodytos arba šalies, kuri gali būti suinteresuota jas ginčyti, pripažintos (net ir numanomai) faktinės aplinkybės (Civilinio proceso kodekso 115 straipsnio 1 dalis).

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?

Teismo sprendimas patenkinti reikalavimą arba bet kokius su tokiu reikalavimu susijusius prieštaravimus turi būti pagrįstas vien tiesiogiai arba taikant prezumpcijas visiškai įrodytomis faktinėmis aplinkybėmis.

Teismas savo sprendimo negali pagrįsti neįrodytomis faktinėmis aplinkybėmis, net jeigu jos yra įmanomos arba labai tikėtinos (Civilinio proceso kodekso 115 straipsnio 1 dalis).

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Italijos teisės sistemoje įrodymų rinkimui taikomas Civilinio proceso kodekso 115 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas principas, pagal kurį bylos nagrinėjimo ribas nustato šalys (it. *principio dispositivo*): teismas privalo savo sprendimą pagrįsti šalių pateiktais įrodymais, „išskyrus įstatyme nustatytus konkrečius atvejus“.

Vis dėlto tam tikros šios taisyklės išimtys yra nustatytos toliau nurodytuose Civilinio proceso kodekso straipsniuose:

- 117 straipsnis: numatyta galimybė neoficialiai apklausti šalis;
- 118 straipsnis: leidžiama priimti nutartį dėl asmenų ir objektų apžiūros;
- 61 ir 191 straipsniai: teismui leidžiama prašyti, kad ekspertai pateiktų išvadas;
- 257 straipsnis: teismui leidžiama iškviešti liudytoją, kurį nurodė kitas liudytojas;

- 281 *ter* straipsnis: bendrosios kompetencijos teismui (it. *tribunale*), kuriame bylą nagrinėja vienas teisėjas, leidžiama priimti nutartį dėl liudytojo įrodymų rinkimo, jeigu šalys, nurodydamos faktines aplinkybes, pamini asmenis, kurie, atrodo, turėtų būti susipažinę su faktinėmis aplinkybėmis.

Darbo ginčiuose principas, kad bylos nagrinėjimo ribas nustato šalys, pakeičiamas tyrimo elementų turinčia sistema; tai visų pirma numatyta toliau nurodytuose straipsniuose:

- 420 straipsnis: numatyta galimybė laisvai apklausti šalis bylos nagrinėjimo metu;
- 421 straipsnis: numatyta, kad teismas gali bet kuriuo metu savo iniciatyva priimti nutartį dėl bet kokios rūšies įrodymų priėmimo, net jeigu tokie įrodymai nenumatyti Civiliniame kodekse.

Bylose dėl santuokos nutraukimo teismas gali savo iniciatyva priimti nutartį dėl įrodymų rinkimo, tačiau jis tai gali daryti tik vykdydamas tyrimą dėl pajamų ir pragyvenimo lygio.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Jeigu viena šalis prašo surinkti įrodymus, priešinga šalis gali prašyti surinkti priešingus įrodymus. Teismas patenkins abu prašymus, jei pagrįstai mano, kad pateiktos faktinės aplinkybės bus svarbios priimant sprendimą.

Teismui priėmus įrodymus, jie nagrinėjami toliau.

Byla bus nagrinėjama surinkus įrodymus.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Teismas atmeta prašymą surinkti įrodymus tais atvejais, kai įrodymai bus beveik arba nepriimtini pagal įstatymą (pvz., jeigu nekilnojamojo turto pardavimas yra grindžiamas tik liudytojo parodymais) arba kai pareiškime nurodytos faktinės aplinkybės nebus reikšmingos priimant sprendimą (pvz., parodymai dėl faktinės aplinkybės, kuri nėra susijusi su ginčo dalyku).

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Pagal Italijos teisę skiriami dokumentiniai ir nedokumentiniai įrodymai.

Dokumentinius įrodymus sudaro:

- vieši dokumentai (Civilinio proceso kodekso 2699 ir kiti straipsniai);
- privatūs dokumentai (2702 ir kiti straipsniai);
- telegramos (2705 ir kiti straipsniai);
- vidaus bylos ir įrašai (2707 straipsnis);
- įrašai įmonių buhalterinėje apskaitoje (2709 straipsnis);
- mechanškai padarytos kopijos (2712 straipsnis);
- dokumentų ir sutarčių kopijos (2714 ir kiti straipsniai).

Nedokumentinius įrodymus sudaro:

- liudytojų parodymai (Civilinio proceso kodekso 2721 ir kiti straipsniai);
- prisipažinimai (2730 ir kiti straipsniai);
- pareiškimai prisiekus (2736 ir kiti straipsniai);
- patikros (258 ir kiti straipsniai).

Taip pat yra ekspertų ataskaitos, kuriose teismui pateikiamos trūkstamos techninės žinios.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Liudytojų įrodymus priima teismas (Civilinio proceso kodekso 245 straipsnis); teismo nutartyje reikalaujama, kad liudytojas atvyktų ir duotų parodymus grasinant priverstiniu atvesdinimu ir bauda, jeigu liudytojas neatvyktų.

Teismas nustato įrodymų rinkimo vietą, laiką ir būdą. Suinteresuotosios šalies prašymu teismo antstolis įteikia liudytojui šaukimą. Liudytojas balsu perskaito įsipareigojimą sakyti tiesą ir tuomet jį apklausia teisėjas; šalys tiesiogiai liudytojo apklausti negali.

Neseniai patvirtinta nuostata, pagal kurią teismas šalių sutikimu gali įrodymus rinkti raštu (Civilinio proceso kodekso 257 bis straipsnis).

Teismas paskiria ekspertus ir užduoda jiems klausimus, į kuriuos ekspertai turi atsakyti; jie taip pat dalyvauja bylos nagrinėjimo posėdyje ir prisiekia sakyti tiesą. Paprastai ekspertai parengia rašytinę ataskaitą, tačiau teismas taip pat gali nurodyti jiems atvykti į bylos nagrinėjimo posėdį ir jie gali būti apklausiami (Civilinio proceso kodekso 195 straipsnis).

Rašytiniai įrodymai tampa sudedamąja bylos dalimi iš karto, kai jie pridedami prie šalies bylos medžiagos pirmajame posėdyje arba vėliau, atsižvelgiant į įstatyme nustatytus terminus.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Pagal Italijos teisės sistemą didžiausia įrodomoji vertė suteikiama viešiesiems dokumentams ir nepaneigiamoms prezumpcijoms.

Vieši dokumentai (Civilinio kodekso 2699 ir kiti straipsniai) yra laikantys oficialių reikalavimų notaro (it. *notaio*) arba kito valstybės pareigūno, turinčio įgaliojimus patvirtinti šių dokumentų viešą statusą vietoje, kurioje buvo parengtas dokumentas, surašyti dokumentai. Vieši dokumentai turi visapusišką įrodomąją galią, išskyrus atvejus, kai įrodoma, kad jie yra neteisingi. Jei to įrodyti nepavyksta, vieši dokumentai yra laikomi absoliučiais ir besąlyginiais įrodymais.

Nepaneigiamos prezumpcijos (Civilinio kodekso 2727 straipsnis) yra dar veiksmingesnės, nes negalima pateikti šias prezumpcijas paneigiančių įrodymų.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Pagal įstatymą reikalaujama, kad tam tikros faktinės aplinkybės būtų įrodytos tik konkrečiomis įrodymų formomis, vienais atvejais reikalaujama, kad tai būtų vieši dokumentai, o kitais – rašytiniai dokumentai, kurie gali būti vieši arba privatūs.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Liudytojai turi duoti parodymus, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Tam tikrais atvejais taikomos konkrečios nuostatos, susijusios su negalėjimu liudyti, draudimais tam tikriems asmenims duoti parodymus ir galimybe atsisakyti duoti parodymus. Liudytojo pareiga duoti parodymus netiesiogiai kyla iš Civilinio proceso kodekso 255 straipsnyje numatytų teismo įgaliojimų priverstinai atvesdinti liudytoją į teismą ir skirti jam baudą, jeigu liudytojas neatvyksta į posėdį.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Baudžiamojo proceso kodekse nustatytais atvejais, nuoroda į kuriuos pateikiama Civilinio proceso kodekse, t. y. atvejai, kuriais fiziniai asmenys gali atsisakyti duoti parodymus dėl to, kad privalo laikytis profesinės, oficialios arba valstybinės paslapties išsaugojimo pareigos.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Pagal Civilinio proceso kodekso 256 straipsnį liudytojas, kuris atvyksta į teismą, tačiau be pateisinamos priežasties atsisako liudyti arba duoda pagrindo įtarti, kad jis duoda neteisingus parodymus arba juos nuslepia, gali būti teismo apskundžiamas prokurorui; teismas šiuo atveju perduoda prokurorui posėdžio protokolą.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Faktinėmis bylos aplinkybėmis asmeniškai suinteresuoti fiziniai asmenys negali duoti parodymų, nes jų suinteresuotumas reiškia, kad jie gali turėti teisę įstoti į bylą kaip šalys (Civilinio proceso kodekso 246 straipsnis).

Jaunesni nei 14 metų vaikai gali būti apklausiami tik tuo atveju, jeigu jų parodymai yra reikalingi dėl konkrečių aplinkybių (Civilinio proceso kodekso 248 straipsnis).

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalis apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Apklaudamas liudytojus, teisėjas užduoda tiesioginius klausimus, susijusius su reikšmingomis faktinėmis bylos aplinkybėmis, ir bet kokius kitus klausimus dėl tų pačių faktinių aplinkybių, kuriuos bylos nagrinėjimo metu prašo užduoti šalių advokatai.

Civilinio proceso kodekse galimybė naudotis vaizdo konferencija nėra aiškiai nustatyta, tačiau tai nereiškia, kad draudžiama naudotis vaizdo konferencija. Civilinio proceso kodekso 202 straipsnyje nustatyta, kad priimdamas nutartį dėl įrodymų rinkimo teismas „nustato įrodymų rinkimo laiką, vietą ir būdą“, taigi ši nuostata leidžia teismui apklausti liudytojus vaizdo konferencijos priemonėmis.

Civilinio proceso kodekso 261 straipsnyje taip pat numatyta, kad teismas gali priimti nutartį dėl vaizdo įrašymo; šiuo atveju naudojamos mechaninės priemonės, įrankiai ir procedūros.

Galimybė pasinaudoti vaizdo konferencija aiškiai numatyta Baudžiamojo proceso kodekse (pvz., 205 *ter* straipsnyje).

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Teismas visiškai neatsižvelgia į įrodymus, kurie nebuvo oficialiai pateikti ir priimti.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Jūsų paties pareiškimas nebus laikomas įrodymu jūsų naudai. Tačiau toks pareiškimas gali būti laikomas jums nepalankiu įrodymu, jeigu tai yra per oficialią apklausą padarytas prisipažinimas.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.

Paskutinis naujinimas: 20/01/2020